

V A L E N T I N P U T A N E C

»ZVANIK TALIJANSKO-HRVATSKI« (1655, 1703, 1737, 1804)

Povijest hrvatske leksikografije, iako se može reći da su kameni temeljci njezini dobro poznati, krije još uvijek dosta nepoznanica. Donedavno smo mislili da je *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae* (Venecija, 1595) Fausta Vrančića prvi naš samostalno tiskan rječnik. Sada smo otkrili da je ovako tiskano jedno leksikografsko djelo već 1527. Radi se o *Opera nuova che insegn a parlare la lingua schiavonesca alli grandi, alli picoli et alle donne* (Ankona, 1527), koje je napisao najvjerojatnije neki Petar Lupis Valentiano. To je u stvari leksikografski razgovorni priručnik s popisom talijanskih riječi prevedenih na hrvatski. Važno je to djelo zbog toga što početke naše leksikografije pomiče na sam početak 16. stoljeća.

Djelo o kojem ćemo govoriti u ovom članku također predstavlja svojevrsnu tajnu naše leksikografije, s jedne strane zbog toga što dosada nije bio poznat nijedan sačuvani primjerak toga djela, a s druge strane što ni broj izdanja ovoga djela nije utvrđen u pojedinostima. Donedavno smo znali djelo *Zvanik talijansko-hrvatski* samo po naslovu. Zabilježen je u bibliografijama Pavla Šafařika i Ivana Kukuljevića. Šafařík navodi (vol. II, 115) ovo djelo ovako:

»Nacsin za mochi naucisiti jedan putnik Latinin Slovignski jezik a Hervat Italianiski (Vocabolario Slavo ed Italiano, cioè vero modo d'imparar facilissimamente à parlār in lingua Slava ed Italiana).« Šafařík navodi

¹ Kosorova analiza jezika i leksika vrlo je dragocjena i dobro izvršena. Dodao bih jedino da je *prvi dan »ponedjeljak«* (str. 59) dobro potvrđen dalmatinizam kao kalk prema talijanskom (furlanskome) *prindi* < lat. *primus dies* (cf. Skok, *Etimologički rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I, 1971, 379, III, 1973, 62). Riječ *naprćaj* (u Kosora str. 62) ne znači »zbroj, iznos, svota« nego tal. *somma* znači »ono što se naprti na margoce«, usp. grč. *ságma* »teret«, od koje nastaje tal. *somma* (drugo je tal. *somma* < lat. *summa*), cf. i Skok, o. c., III, 1973 198—199.

da je djelo objavljeno u Veneciji prije 1705. Iz toga se podatka vidi da on djelo citira prema nekom drugom tiskanom djelu koje je objavljeno 1705. ili 1706, a u kojem se *Zvanik* citira. Najvjerojatnije je to jedan od popisa hrvatskih knjiga koje je tiskar i knjižar Bartol Occhi dodavao uz svoja hrvatska izdanja (v. niže). Ovo izdanje bilježi i Ivan Kukuljević pod svojim brojem 1217 ovako:

»Način za moći naučiti jedan putnik latinin slovenski jezik a Hārvat talijanski. U Mletchih pri Bartolu Occhi knjigaru na Rivi od Hārvatov 17...«.

Ni Kukuljević ne zna godine izdanja djela, te samo navodi da je izdano najvjerojatnije iza 1700, a njegov podatak da je djelo tiskano kod Occhija u Veneciji kazuje da je i on uzeo podatak o postojanju knjige iz nekog Occhijeva popisa knjiga.

Kukuljević ipak zna i to da je djelo tiskano, odnosno pretiskano ponovno u Veneciji 1804, te navodi ovaj naslov tog izdanja (u njega broj 2158):

»*Zvanik novi s kojim svaki od sebe samoga moći će pridobro razgovoriti latinski i harvatski. (novo izdanje).* U Bnecih 1804. 12°. str. 23.«.

Ovim se izdanjima spomenutim u Šafařika i Kukuljevića najviše dosada bavio u nas Josip Jernej u članku *I primi manuali di conversazione italo-serbocroati (Studia romanica et anglica zagrabiensia 9—10, 1960, 47—52)*. On je prošao mnoge knjižnice u tuzemstvu i u inozemstvu ne bi li otkrio koji primjerak djela odnosno koji drugi bibliografski podatak (rukopisni popisi izdanja Bartola Occhija u Veneciji, u Marciani). Autoru nije preostalo drugo nego da ostane na podacima koji se nalaze u spomenutim bibliografijama Šafařika i Kukuljevića te da kaže nešto o sadržaju djela (*Studia ... 9—10, 49, 52*), tj. da se najvjerojatnije radi o konverzacionom priručniku.

Međutim je ipak godine 1959. Karlo Jurišić u članku *Tri nova priloga bio-bibliografiji fra Andrije Kačića Miošića (Građa JAZU 27, 1956, 7—24)* zabilježio u jednoj noti (nota 13, strana 11) postojanje jednog primjerka ovog djela koji se čuva u franjevačkoj zaostroškoj knjižnici kao adlegat u ovećem kodeksu (devet tiskanih djela). Djelo (prema originalu) nosi ovaj naslov:

VOCABULARIO NUOVO

con il quale Ciascuno da se stesso potrà
benissimo imparare a parlar Italiano
in Slavo

Nuovamente dato in luce a benefizio univer-
sale de viandanti

Z U A N I I K
N O V I I

s' koim suakij od sebbe Samoga mochichie
priddobro nauciti Ragovoriti (!)

Latinschi Arvaschi

Nouim nacinom dano nasuitlo za blagodam (!)
Obchenoo od putnikou.

IN VENEZIA, M. D. C. C. XXXVII.

Si vende da Bartolo Occhi Libraro sù la Riva
de Slavoni appresso il Ponte della Madonna
all'insegna di S. Domenico.
Con Licenza de' Superiori.

Djelo ima 24 strane (isto kao i izdanje iz 1804 koje citira Kukuljević, usp. gore). Veličine je 14x8 cm. Na zadnje dvije strane je otisnut jedan od mnogih Occhijevih popisa hrvatskih knjiga (ovaj popis dosada nije bio poznat, kao uostalom ni ovaj primjerak *Zvanika*). Izdano je djelo, kao što izlazi s podataka s naslovne strane, godine 1737. Već iz samog naslova, u kojem se stavlja paralelno u talijanskom riječ *vocabulario* prema *zvonik* u hrvatskom, vidi se da je riječ (termin) *zvanik* dana za talijanski *vocabulario*, a to je upravo kalk (prijevod) za talijansku riječ gdje se *vocabularium* dovodi u vezu s lat. *vocare* »zvati«, dakle *vocabulario* je *zvanik* (usp. o tome i u mojoj članku *Podrijetlo nekih novijih jezičnih termina u hrvatskom književnom jeziku: rječnik, točka, pravopis*, objavljeno u *Jezik* 24, 1976—1977, broj 5, str. 142). Ovaj primjerak djela na koji nas je prvi upozorio Karlo Jurišić, opisao je Karlo Kosor u članku *Mali konverzacioni rječnik »Zvanik novi«*, objavljenom u *Čakavskoj* riči 2, 1975, 55—65. Kosorov opis daje prikaz jezika i analizu riječi¹ koje se susreću u tekstu ovog rječnika (s posebnim obzirom o tome da li su zabilježene u *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* JAZU). Daje se i prijepis Occhijeva popisa hrvatskih knjiga. Što se tiče autora, Kosor navodi da je nepoznat, a na osnovi jezika zaključuje da je morao biti s područja srednje Dalmacije (srednje čakavštine), vjerojatno iz Trogira. U djelu je dan model za pisanje pisma pa kako je taj model datiran »Li 13. del Mese d'Agosto dell'Anno 1655«, autor s pravom zaključuje da je prvo izdanje djela objavljeno 1655. Djelo je prvobitno pisano za Talijane, veli Kosor, što se zaključuje na osnovi činjenice da je natuknički jezik talijanski (lijeva strana rječnika) i što se na strani 17 veli »za moć lagše razumiti i govoriti Italijani arvaski toliko Rvati talijanski«.

Što se tiče sadržaja djela navodimo što o tome govori Karlo Kosor: »Putnik kojemu je *Zvanik* namijenjen putuje na konju iz Mletaka put

Trenta i Bolzana. U Bolzanu konakuje. U svezi s putovanjem spominju se i neki gradovi susjedne Austrije (Innsbruck, Beč), Švicarske (Bazel), Njemačke (München, Nürnberg), ali bez veze s nekim izrazom. I u tome je osobitost *Zvanika* da neke riječi donosi u sklopu s drugim riječima s kojima čine kraće ili duže izraze, a neke neovisno o drugim riječima i izrazima. Ipak, i one stoje u nekoj daljoj svezi s odnosnim izrazima. Pisac prati svog putnika do svršetka i kazuje mu koje će talijanske i hrvatske riječi upotrijebiti pri susretu s vlasnikom svratišta, pri pogadanju za hranu i spavanje i smještaj konja. Sutradan ga vodi po trgovinama i obrtničkim radnjama, gdje kupuje različitu robu i daje sašiti neke odjevne predmete i obuću. Vodi ga i na sajmište gdje prodaje konja, k brodaru s kojim se pogada za prijevoz do Beča (!) i k čarinku kojemu plaća carinu. Niže nazine za crkvene i civilne predstavnike i ljude različitih staleža, nazine za vrste robe, boja, kovina, ruda, masnoća, hrana, životinja, dana, mjera, novaca, pravnih naziva koji se rabe u sudskim parnicama. Donosi obrazac pisma u kojem sin moli oca iz Mletaka da mu pošalje novaca da kupi neke knjige i platí učitelja. Na četiri strane (17—20) navodi neke izraze u pet različitih vremena: prezentu (vrime sadanje), perfektu (vrime dospiveno), imperfektu (vrime nedospiveno), pluskvamperfektu (vrime davno dospiveno) i futuru (vrime greduće). Zatim: Očenaš, Zdravomariju i Vjerovanje na hrvatskom jeziku s latinskim natpisom: *Pater noster, Ave Maria, Credo.*« (cf. Čakavska rič 5, broj 2, str. 56—57).

Što se tiče bibliografskih podataka koje donose Šafařík i Kukuljević, kao što smo istakli, oni nisu načinjeni na osnovi uvida u samo djelo nego su sastavljeni na osnovi popisa koje je stavljao u svoja hrvatska izdanja mletački knjižar Bartol Occhi. To će u slučaju Šafařika (v. gore) biti jedan od popisa iz *Ispravnika* (1709) Šime Budinića ili iz *Života sv. Katarine* (1709) Divković-Gladilića. Čini se da je Šafařík č iz originala pretvorio u cs. Ja naime ni u jednom Occhijevu popisu ne nalazim cs za č (= č). U *Ispravniku* (1709) Budinićevu citira se *Način zà mochi naučiti yedan putnik Latinin slovignski yezih à Hervat stalianski* (st- sic!). Tako i u djelu *Prima grammaticae institutio* T. Babića (1712) i u *Životu Sv. Katarine* (1709) Divković-Gladilića.

O izdanjima ovog djela možemo reći slijedeće:

A) za izdanje iz 1655. možemo biti sigurni jer nadnevak o kojem smo govorili kazuje godinu kada je dotični model za pismo sastavljen. Ovakav podatak i u drugim djelima govori o postanju djela. Ne treba misliti da bi se u djelu iz 1737. unosio ovakav tako daleko antidatirani model pisma.

B) da je *Zvanik* izašao i mnogo prije izdanja iz 1737, osim izdanja iz 1655, govore popisi hrvatskih knjiga u izdanjima Bartola Occhija. Ako u njima nalazimo citiran *Zvanik* prije 1737, onda se sigurno ne radi o izdanju iz 1655. Prema tome se radi o nekom izdanju koje treba staviti u vrijeme između 1655. i 1737. Nalazimo naime ovo djelo citirano neko-

liko puta u izdanjima koja se javljaju prije 1737. Tako nalazimo u *Životu Gospodina našega Isukrsta Bartola Kašića* (2. izd., Venecija 1700, izdano možda tek 1703, kako misli Štefanić, v. niže citiran njegov članak iz *Obzora*):

»Vocabulario Slavo, & Italiano, cioè vero modo d'imparar facilissimamente à parlar in Lingua Slava, & Italiana.«

To se ponavlja u djelu *Pokripljenje umirućih* (Venecija 1704; za godinu izdanja cf. Štefanić, *Obzor* 74, 1933, br. 54, str. 7) Luke Terzića:

»Vocabulario Slavo, & Italiano, cioè vero modo d'imparar facilissimamente à parlar in Lingua Slava, & Italiana.«

Spominje se ovako *Zvanik* i u *Suzama sina razmetnoga* (Venecija 1703) Ivana Gundulića (cf. i Štefanić, o. c., str. 7).

Kasnije se spominje još (s hrvatskim tekstom) u *Prima grammaticae institutio* (Venecija 1712) Tome Babića:

»Način za mochi naučiti yedan putnik latinin slovignski yezik à Hervat stalianski (sic!).«

Prema tome *Zvanik* nalazimo citiran prije 1737. u *Occhijevima* pisima već 1703. do 1712. Budući da ga pak ne nalazimo citirana u *Jaruli Jurja Barakovića* koja također ima popis hrvatskih knjiga koje se prodaju u Bartola Occhija, a koja je izdana u Veneciji 1702, lako možemo zaključiti da je ovo drugo izdanje *Zvanika* izašlo nakon izdanja *Jarule Jurja Barakovića* a prije *Života Gospodina našega Isukrsta* (1703) B. Kašića i *Suza Sina razmetnoga* (1703) Ivana Gundulića, dakle koncem 1702. ili početkom 1703. To bi upravo bilo prvo *Occhijevovo* izdanje *Zvanika* jer *Occhi* kao tiskar i knjižar djeluje u Veneciji u vremenu od 1700. do 1754 (cf. Štefanić, *Obzor* 74, 1933, br. 54). Drugo bi njegovo izdanje *Zvanika* bilo upravo izdanje koje je sačuvano u Zaostrogu, tj. izdanje iz 1737.

C) svakako bismo morali staviti između 1655. i 1702. još jedno izdanie djela koje se doduše nigdje ne spominje ali za postojanje kojega postoji probabilnost jer je gotovo nevjerojatno da bi *Occhi* posezao 1702. za djelom koje je te godine već bilo potpuno rasprodano i najvjerojatnije zaboravljeno. Tko je izdao ovo presumirano izdanje, kao uostalom i izdanje iz 1655, ne znamo. Radi se vjerojatno o nekom mletačkom tiskaru kojeg je nakladu naslijedio B. *Occhi*. Ovo pitanje treba u detaljima istražiti.

D) izdanje iz 1737. je jedino sačuvano i ono služi kao polazište za mnoge naše tvrdnje i postavke. Ako je postojalo neko izdanje između 1655. i 1702, ovo bi bilo upravo četvrto izdanje *Zvanika*.

E) prema Kukuljeviću postoji jedno izdanje ovoga djela iz samog početka 19. stoljeća, tj. izdanje iz 1804. Najvjerojatnije se radi o nepromjenjenom izdanju, budući da i sada djelo ima 23 strane teksta kao i izdanje iz 1737.

F) kako je razmak od 1737. do 1804. dosta velik, morali bismo ponovno i za ovo doba pretpostaviti postojanje jednog izdanja kojim bismo popunili prazninu gotovo od 100 godina koja nastaje između Occhijeva drugog izdanja (1737) i izdanja od 1804. Služimo se ovdje istom pretpostavkom koju smo postavili i za nepotvrđeno izdanje između 1655. i 1702.

Sve u svemu, *Zvanik talijansko-hrvatski* kao vrlo potreban konverzacioni priručnik izlazio je u toku tri stoljeća, od 1655. do 1804. Sačuvano je samo izdanje od 1737, izdanje od 1655, 1702. i 1804. su zasigurno izašla, dok postojanje dvaju izdanja moramo ostaviti nesigurnima jer se njihovo postojanje samo presumiira zbog velikih vremenskih razmaka koji se javljaju za ovo inače najvjerojatnije vrlo traženo djelo koje je služilo poslovnim ljudima Talijanima i Hrvatima za učenje talijanskoga odnosno hrvatskog jezika.

Budući da je knjižica *Zvanik talijansko-hrvatski* velika rijetkost, smatramo da će biti korisno ako ovdje objavimo fotografsku sliku čitavog teksta izdanja iz 1737. (prema primjerku koji se čuva u zaostroškoj frajnjevačkoj knjižici). Ova će nam slika omogućiti da možemo zorno vidjeti kako je izgledao ovaj konverzacioni priručnik i da se možemo što svršishodnije koristiti ovim djelom u znanstvene svrhe.

Z a k l j u č a k

Leksikografsko djelo koje se dosada citiralo u literaturi kao *Način za moći naučiti jedan putnik Latinin slovinski jezik a Hrvat talijanski odnosno Zvanik novi s kojim svaki od sebe samoga moći će pridobro razgovarati latinski i hrvatski* upravo je razgovorni konverzaciono-leksiografski priručnik za učenje hrvatskog jezika namijenjen Talijanima koji žele učiti hrvatski i Hrvatima koji žele učiti talijanski. Djelo je napisano u prvoj polovici 17. stoljeća (izdano prvi put 1655) a izdavano kao veoma potreban priručnik i u 18. stoljeću pa i na početku 19. stoljeća. U 18. stoljeću djelo preuzima mletački tiskar i knjižar Bartol Occhi koji ga prvi put izdaje u svojoj nakladi 1702, drugi put 1737. Postoji vjerojatnost da je djelo izdano i koncem 17. i koncem 18. stoljeća. Od svih izdanja sačuvano je jedino izdanje iz 1737. Djelo je kao konverzacioni priručnik-rječnik zadovoljavalo osnovne potrebe za praktično učenje hrvatskoga jezika u Talijana i talijanskog jezika u Hrvata.

LITERATURA

- J. Jernej, I primi manuali di conversazione italo-serbocroati, *Studia romanica et anglica zagrabiensis* 9—10, 1960, 47—52.
- K. Jurišić, Tri nova priloga bio-bibliografiji fra Andrije Kačića Miošića, *Grada JAZU* 27, 1956, 7—24.
- K. Kosor, Mali konverzacioni rječnik »Zvanik novi«, *Čakavska rič* 5, 1975, br. 2, 55—65.
- I. Kukuljević, *Bibliografija hrvatska*, I, Zagreb, 1860—1863.
- J. Petr, Italsko-čakavská jazyková příručka z r. 1527, *Slavia* 42, 1973, 44—67.
- V. Putanec, Leksikografija u Hrvata, Srba i Crnogoraca, *Enciklopedija Jugoslavije* 5, 1962, 503—508, (bibliografija) 508—511.
- P. J. Šafařík, *Geschichte der südslawischen Literatur* I—III, Prag, 1864—1865.

Résumé

ZVANIK (»VOCABULAIRE«) ITALO-CROATE (1655, 1703, 1737, 1804)

Jusqu'ici le vocabulaire intitulé ZVANIK TALIJANSKO-HRVATSKI n'était connu que par les citations dans les œuvres bibliographiques (Šafarik, Kukuljević). En 1959, M. Karlo Jurišić, dans un article paru dans la GRADA de JAZU (nro 27), a inséré une note d'où il apparaît clairement qu'un exemplaire de ce texte a été conservé dans la bibliothèque franciscaine à Zaostrog, et précisément l'édition de 1737. L'original porte le titre italien »VOCABULARIO NUOVO CON IL QUALE CIASCUNO DA SE STESSO POTRA BENISSIMO IMPARARE A PARLAR ITALIANO IN SLAVO (nuovamente dato in luce a beneficio universale de viandanti)« et le titre croate »ZUANIK NOVII S KOIM SUAKIJ OD SEBBE SAMOGA MOCHICHIE PRIDOBRO NAUČITI RA(z)GOVORITI LATINSCHI ARVASCHI (novim nacinom dano nasuilo za blagodam // obchenoo od putnikou)«, avec indication du lieu d'imprimerie IN VENEZIA, M. D. C. C. XXXVII SI VENDE DA BARTOLO OCCHI LIBRARO SU LA RIVA DE SLAVONI APPRESSO IL PONTE DELLA MADONA ALL'INSEGNA DI S. DOMENICO. CON LICENZA DE' SUPERIORI. Après coup, ce spécimen a été décrit en 1975 par M. M. Kosor dans la Čakavska rič (2, 1975, 55—65). L'auteur reprend ici le problème de l'historique de ce petit manuel italo-croate, destiné à l'usage des voyageurs. La première édition de ce vocabulaire daterait de l'année 1655, la date inscrite dans une lettre (un modèle d'une lettre) apposée dans l'édition de 1737. Étant donné que ce vocabulaire est cité aussi dans les listes de livres croates publiées par Bartholomée Occhi en 1703 et 1712, il s'ensuit qu'une édition de ce vocabulaire existerait de 1703 (c'est ce qui est démontré par le fait que l'édition de la JARULA de Baraković publiée en 1702 ne la mentionne pas). Kukuljević cite aussi une autre édition de ce texte provenant de 1804. L'auteur discute aussi le problème de l'existence de quelques autres éditions de ce texte et il adjoint à son article les photos de l'édition conservée à Zaostrog.

VOCABULARIO

N U O V O

Con il quale Classifico da se stesso tutti i benissimo imparare a parlare italiano in Slavo.

Nuon menne dero in tice a berzicq an zile sale de viadani.

Z U A N I K N O V I

S Koin, funk j od sebbe Samoga močiče pridobro nauciti Ragovoriti Latinčici Arvach!

Nuon nacnon dano nafijo za blagotin Obchenos od purm'ku.

Z U A N I K N O V I

Budi jec na Jaku Floria B.-D.
Marije : Saceroga orca Fran-
cefska ; ſun Šverii.

Si vende da Bartolo Occhi Librato su la Riva de Slavoni appresso il Ponte della Madona all'infuso di S. Domenico.

Con Licenza de Šaparini.

Ovoje način zà učinit oyu molitvu, kog je slavljien Fasium u Kratko, da mo- refc počet paak Štjuchi Kgn Ehe, koje od ovoga besedec, i finechi oyu molitvu, moxesc nach i drughee načine; allichice malo od ovoga bit različiti.

Koliko ova molitva svakomu korisna, i odporib, navlastito Redovnikom nechiju ovaj prikazivat, buduchi daže ovo osito, jer brez ovog molitve mi nemoxemo nas život upravit na priliku xivora Isukardlo.

Va, Isosmo duxni, buduchi da svaki karštanin imaa bitnashnik Isukardlo. Ovi zabilixuen, da nezbrojena pro misedljagna mezeno imat. Ova mogu- ſe biti vrahu velicaniva Boxtiga, Sva- phu xivota, našcega Gopodina Imkarita, navlastito svarni gnegovce privetece muk- lice, Svarhu knpostui. Svarhu gubha takò obi, koji oyu molitvu činit z Boghom govoril, illi kako Sua's Oczem; illi slur- ga z Gopodarom; illi kako kruvarz Sud- czem, illi kako priateletem; illi latog Dain(ven nadahne). Usluje za cij- nitju, vidchies koristi.

Svarba 1753.
Budi jec na Jaku Floria B.-D.
Marije : Saceroga orca Fran-
cefska ; ſun Šverii.

ITALIENO

HARVACHII.

P Ut Trenta va-

V do	Verfo Trento va-	Bolzano Graad
Bolzano Città	Mariano Graad	Mariano Graad
Mariano Città	Preßanone Graad	Preßanone Graad
Preßanone Città	Inspinch Graad	Inspinch Graad
Inspruch Città	Ala Graad	Ala Graad
Ala Città	Cjorjo Graad	Cjorjo Graad
Clorno Città	Augusta Graad	Augusta Graad
Augusta Città	Norimberg Graad	Norimberg Graad
Normberg Città	Argentina Graad	Argentina Graad
Argentina Città	Koludar Graad	Koludar Graad
Monaco Città	Basilea Graad	Basilea Graad
Basilea Città	Koira Graad	Koira Graad
Cora Città	Mneci Graad	Mneci Graad
Venezia Città bella ri- ca e famosa	Boog bud poludie gat i Blaxena Divina zte- nu	Boog bud poludie gat i Blaxena Divina zte- nu
Milano Città di bella qualità	Milan Graad	Milan Graad
Iddio sia ringraziato e la Beata Vergine la sua Santissima Madre	pota	pota
buon giorno	Boog bud poludie	Boog bud poludie
buon anno	i Blaxena Divina zte-	i Blaxena Divina zte-
è questa la detta strada	goua prifucta Maliza	goua prifucta Maliza
per cavalcare a Bol- zan	dobro iutro	dobro iutro
	dobro Godesche	dobro Godesche
	yelli pravilioui pur- za yahati u Boizze	yelli pravilioui pur- za yahati u Boizze
	E egli è la dritta	E egli è la dritta
	Quant' miglia vi sono Kolikoye milja	Quant' miglia vi sono Kolikoye milja
	otto miglia	otto miglia
	Bona sera meſſer oſte dobar vicer Gospodin	Bona sera meſſer oſte dobar vicer Gospodin
	ne oſtatu	ne oſtatu
	Ben'anno, e ſiate li Dobro godifice i hori	Ben'anno, e ſiate li Dobro godifice i hori
	dobre doſao	dobre doſao

A 2

A 3

MARY ASCHI

ALMANO

i volete alogiar que
Hohelane priati za
ouu hoh
Zatto ne
Da che lego venie
Da Venezia
Ha vete la belota
Teglie e legeta
Horstu theta il Caval
lo nella Balla
Alcunato all acqua
Lotto adcio
Ladri bron feno -
Falt quen letto

Dall'quattro mifure di
Birra
Non vi dubitate che fa-
ta tratare bene
D'acchiam da Cenz
Anche ratevi che pare
chiecto
Portatevi da lavar le
nerni

Et portare anche del
pane
Pad
Vino
Formagio
Carne
Sale
Brodo
A latto
Gallina

I donecm yofche Kriti

ha
ruh
Vino
Sir
Mefio
Scol
Peceno
Kuhano
Kokole

io fori conerto
Metme in ordine
mio Cavallo

Din-

MARY ASCHI

piuace
Dindu
Yaya
Ribba
Xabba

Spuxi
Yaryaz hochiu tali
u fialla vidi tre ga
Kognia

Spuxi
Yaryaz hochiu tali
u fialla vidi tre ga
Kognia

Otu Phai trattato be-
ne
Signor volrete andar a
dormire
Si che veglio andargli
Datemi buon ferro
Con benzoni netti
Insegnami il necessario
Qui a mani ditta

Gudi li muti
Ondi vani
Smora il hume
Con buona ricette

Bion antro
Quante vifon debiore
Dieztofo cani ani
Egli è troppo per zero
Non è troppo
Togliete quatordi
Ica rauani

Yafan khoreyan

Vari mazloes enoyi

Kognia

A .

E .

HAKKEZOURTE

HAKKEZOURTE

MERCANTE

Fai

in ordine

Tieni la fassa

Miracchonante

Quanto il braccio

Sette lire di Verona

Egli è troppo

Quanto mi volete dare

Cinque lire

Io non conterò

Milnate quattro bracci

Pagare presto

Diammi il resto

Di questi scudi d'oro

No voglio questo ricordo

Perche non lo volete

Per ciò cas calza

Fiori toglieci di questi

Sarre mi volere

Gliarsa una veste,

Caro fratello

Mi volete tagliare un

parte di calze

Tajaro & giuppone

Un piccola

Guadagni

Onye utrazogu

Darzmi vzenycyu

Proporciunse

TARGOVAC

Yerba

Maestri

Señor

Maestro vi

Ra l'anlino tagliare

tutte queste cole le

oue. Quari Koyesa

one.

Maestri reka

Gospodine skrothkuhi

ya rascobibe zural

me&at dani nebi

batallo skrothkuhi

quale vi ho detto

Signer si che le taglia.

Lo perche me chia-

merai maestro le non

me ha sebbe tagliar-

le.

Quando le avero lo

Di mattina a bon ora

Sutra aranno

Maestri quanto ionde

Maestri quanto ionde

bitore

Vintichique caracani

Duadelet ipes gazet

puntih

Postigiani

Yabih hoio yedan par

Postigiani koxmu odhui

cime

Kachiuamyn dai

Koliko doce

post Tolyara

Quanto coftano

Mezo raincie

Togliete, e preeve

Orefice lo voria th

mi facessi una celana

d'oro, & un auello

con ja pietra

dami patien Ramo-

thom.

Yaphi torio naati yed-

moge Gipala a

Che mesciero saltu fare

Koye

trialit.

A 4 Non

STAZIANO

Signer si che le taglia.

Lo perche me chia-

merai maestro le non

me ha sebbe tagliar-

le.

Quando le avero lo

Di mattina a bon ora

Sutra aranno

Maestri quanto ionde

Maestri quanto ionde

bitore

Vintichique caracani

Duadelet ipes gazet

puntih

Postigiani

Yabih hoio yedan par

Postigiani koxmu odhui

cime

Kachiuamyn dai

Koliko doce

post Tolyara

Quanto coftano

Mezo raincie

Togliete, e preeve

Orefice lo voria th

mi facessi una celana

d'oro, & un auello

con ja pietra

dami patien Ramo-

thom.

Yaphi torio naati yed-

moge Gipala a

Che mesciero saltu fare

Koye

trialit.

STAZIANO

Signer si che le taglia.

Lo perche me chia-

merai maestro le non

me ha sebbe tagliar-

le.

Quando le avero lo

Di mattina a bon ora

Sutra aranno

Maestri quanto ionde

Maestri quanto ionde

bitore

Vintichique caracani

Duadelet ipes gazet

puntih

Postigiani

Yabih hoio yedan par

Postigiani koxmu odhui

cime

Kachiuamyn dai

Koliko doce

post Tolyara

Quanto coftano

Mezo raincie

Togliete, e preeve

Orefice lo voria th

mi facessi una celana

d'oro, & un auello

con ja pietra

dami patien Ramo-

thom.

Yaphi torio naati yed-

moge Gipala a

Che mesciero saltu fare

Koye

trialit.

51

LIZZIANO HARFASCHI

Non so far n'essero al
curo
Che fai dunque fare
Lo soleggere, e scrivere
Orò trivi un poco
Non mi piace questa
Scrittura

Signore lo so ben scri-
ver meglio
Orò ressa qua
E diporci bene
Bucarolo
Quanto mi tosse
A condurni suo a Vienna
Un lculo d'oro

Non ti voglio dare più
d'un cinello
Ossù venire dentro
Questo Cavallo è egli
da Vendere
Sì che è da venderre
Quanto ne demandare
Verranno scudi d'oro

Ottu Kogn yelli za
Prodayu
Kadve zaprodayu
Koliko zagn prate
Duaest tolani skudih od
slatta

Nechunn
Quando mi volete dare
Dishno Reudi
Io voglio toccar danari
Da Voldra Sionona
Io vi prego mi dicate

Per

T. SILIANO

Nezznam cinti della
ycduegà
Stò znasc dakele chini
Y'a znam bin i pifati
Asu pifci yelnomallo
Nemi diago uno pi-
no

Gospodine ya znam
Pifci dobro bolye
Dakle osani oude
I nosfie dobro
Brodam

Kolikochetemi uzeti
Za donefslimeti da lezra
Y'cdao skiod od stebra
Nechiu i dat vecie qu
Yedhoga rolyara
Dakle here untra

Ottu Kogn yelli za
Prodayu
Kadve zaprodayu
Koliko zagn prate
Duaest tolani skudih od
slatta

Nechunn
Kolikochetemi dach
Deuenadele skidih
Ya hochenutripeneze
Od Valtega Gospodina
Yanas molti dami re-

Per

HARFASCHI

Toc quanto io faria egli
è senza mancamento pomana
Caravaleto ua poco Yadnega se uo odu
questo Cavallo
va un poco zoppo

Che vuol dire
Signor è stato il lettaro
Gospodine dove fai
Kohace) Kt. i
Kointay gril diaq
Zlobon ledyon
O Gospodine dico
O signor daciaio
Lo vorrà pagar il dazio
Fagatelo per fio

Numerate
Uno
Due
Tre
Quattro
Cinque
Sei
Sette
Otto
Nove
Dieci
Dese
Yednadele
Duanadele
Tribali
Cetnadele
Petradele
Selvadele
Sedmadele
Olantialic
Detmadelo

Stò yaznara onje
Grade mukobron
Stoche retti
Gospodine dove fai
Kohace) Kt. i
Kointay gril diaq
Zlobon ledyon
O Gospodine dico
O signor daciaio
Y a bilo otto plitki dci
Platregia barzu
Brote
Yedan
Duaa
Trij
Cetiri
Poet
Sef
Seda
Otan
Duer
Desel
Yednadele
Duanadele
Tribali
Cetnadele
Petradele
Selvadele
Sedmadele
Olantialic
Detmadelo

ALZETE NO

HARASCHI

Venti	Duadeſet	Buono	Uomo	Couk
Ventimmo	Duadeſet e la cedan	Donna	Donna	Xenna
Ventidue	Duadeſet e ridun	Padre	Māti	Ottac
Ventre	Duadeſet ſetti	Māde	Sün	Mari
Veniquattro	Duadeſet e tetura	Figliolo	Kičij	Sin
Ventiqua	Duadeſet per	Figliola	Biar	Chiſi
Ventiquaſi	Duadeſet ſelli	Fucello	Sefia	Pop
Ventiquate	Duadeſet e fedan	Sorilla	Nox	Fracar
Ventiquato	Duadeſet ofan	Corello	Pop	Gheoda
Ventiquatino	Duadeſet e adayer	Prete	Fraſcar	Soldat
Tienra	Tineſet	Frare	Gheoda	Likar
Quaranta	Cetaſeſet	Capelano	Likar	Likaria
Cinquantaa	Peteſet	Sofato	Mehat	Mehat Koi prete
Sefanta	Sefideſet	Medico	Prete	Xre
Sefanta	Sedandeſet	Medicina	Medicina	Carapaf
Oranta	Oslandeſet	Merzaro	Merzaro	Britnac
Nonanta	Dendeſet	So	Calzafare	Suitar
Cenc		Tifucha	Barberio	Bikar
Mile		Boog ſacnogubii	Sorte	Ribbar
udio Onniporene gān		Yakii	Mazzelare	Selyann
-de,	& giuſo	Yakii	Delicatore	Methi
Li Santi		Saceti	Contidine	Monte
Il Cielo Ciel!		Nobbo Nebbeſi	Artigiano	Galla
Clitſa		critqua	Mare	Nau
Papa		Papa	Galea	Todesca
Imperatore		ceſar	Nave	Talihio
Re		Kragt	Iodeco	Gark
		Dukla	Italiano	Kolur
Draa		Kuez	Gree	Sohna
Cone		Gdipodit	Colore	Vehad
Signore		Kauerli	Fanno	
Cavaliere		Vlancin	Yslire	
Gent'uomo		Vladiča		
Confidouba				

Orlo	Aquila	Ora	Orla
Negro	Cavalo	Kogn	Mulo
Rapto	Mulo	Vol	Krava
Giallo	Bue	Yela	Korza
Värde	Vaca	Olisa	Praz
Turibino	Cervo	Skopec	Lepus
Setta	Cerva	Praffic	Friso
Filo	Pecora	Trich	Polaca
Guccbi	Monrone	Yale	
Camia	Gastrico		
Fuoco	Lepore		
Aqua	Poro		
Legne	Poica		
Letro	Uccello		
Lenznole	Palazzo		
Coperca	Stalla		
Tavola	Fieno		
Spada	Paglia		
Fodro	Inchiristro		
Anello	Penne		
Oro	Corame		
Argento	Centuro		
Rame	Pomi		
Szagno	Acero		
Ottone	Aano		
Ferro	Giorio		
Dombro	Mels		
Foracento	Sentimana		
Sreba	Luni		
Dahn	Mari		
Li	Merode		
Qjlo	Govedi		
Qjlo	Vener		
Qjlo	Sabbato		
	Orla		

ITALIANO		HARVATSKO		TALIJANSKO		ETAPASCHI	
Domenica	Nedjelya	Un uomo di quaranta anni	Yedan ecik od etar	Uno il quale è sentito	Yedan Konye chudjan	Yedan	Yedan
Quanto del peso	Koliko od pjeza	Quattro anni	Yedan ecik od etar	Ziato alla morte	Nazvanii	Konye	chudjan
Quanto della luna	Koliko od libinje	Quattro anni	Cetra ser punih	Uro debitore	Vedan dixnik		
Quanto la somma	Lolko napartyay	Quattro anni	Cetra godisca	Uro decreto	Vedan aluka		
Quanto la corona	Koliko Mael	Quattro anni	Cetra Daf	Uro protoco	Yedan prot		
Avere pigato	Vedeli plati	Cinque notte	Pete nochih	Vare denunzia	Il ter	Poinaufti izmi	pro-
Si che l'hon-gato	Velaga platio	A quattro maniere	Nacedita nacija	Vare denunzia il ter			-
Sete cuento uero	Yesteli zadognjani	Quattro crata volce	Cetra storje sunca	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Signor si che son con-	Yedan zadognjani	Quattro anni	Tako barzo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
tento		Quattro anni	Kadave bilo quo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quaranta volte		Quattro anni	Yedan kantejer od	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quattro anni		Quattro anni	suta	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quattro giorni		Quattro anni	Yedan poslati yedno-	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Cinque notte		Quattro anni	verat ga naprid na razlog	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
A quattro maniere		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quattro crata volce		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Così prego		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quando è fatto questo		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Quanto vale il cente-		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
daro		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Di questo Rane		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Dieci scudi d'oro		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Una vendita fatta con-		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
tra recone		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Una Cancellier od		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Confessio		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
Io voglio richiedermi		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
erano sizi tagliari		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
mentri in legge , Sei u pravici za di-		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		
a iurie part		Quattro anni	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo	Uro Camandanturo		

HARVASCHE

L'ANNO

Modo di scrivere una Nazione ed un legge.

lettera Signor Par-Fridig Golpodin or-

die lo vi faccio inten-

dere qualunque per grazia del Signor Notio lo son fano,

e di buona voglia dei che prego simile sia di voi e di tutta la Famiglia di Cala-

Più oltra vi prego Mi vogliate standar-

nati

Per dare al Signor Za- da i Gospodin

Maestro Naucire yu

Diche ne ha bisogno Zafimma porribba Mi mandare ancora

Dei scudi d'oro Per comparmi dei libri

Accio fisi & dire Non altro il Signore

Sarcon effo voi Di Venezia Li 13. del Mez

D'Agosto Nell'Anno 1655.

Li Vars Cattelan Fi-

gljukas

Li Vars Cattelan Fi-

Agada Godische tifuchia, &

scuta i pedestr i pet Od mneak Timaessi od Milica

Rada ya dicaab libofan

Raa

Di tempo futro

Io andeo

Di tempo pasciente fe-

lla persona

Ti Raa a Venezia

una parte, e l'altra, è cosa necessaria metter cinque renno, cioè procene prete- rito imperfetto o prete- rito perfetto più che perfetto, e futuro

Per poter più facile im- tendere e parlare quanto Italiano in tali avvenimenti, i gionorli Koloitaliani Arvalichi rotho Arviti talian- schi

Per poter più facile im- tendere e parlare quanto Italiano in tali avvenimenti, i gionorli Koloitaliani Arvalichi rotho Arviti talian- schi

Ancora tre perfette cioè Yosche tri Klappa Noe patij, Drugi ure-

terza

Di tempo presente

Prima persona Io son a Venezia

Di tempo imperfetto

Io lava

Di tempo perfetto

Io son stato

Di tempo più che per-

fetto

Quando che io lava

e era stato

Di tempo futro

Io andeo

Di tempo pasciente fe-

lla persona

Ti Raa a Venezia

TALIANO

PARAGLIE

Di tempo imperfetto **U** Urine despituo
Tu stava **T** i fiaa

Di tempo perfetto **T** i fiaa **T** i fiaa

Di tempo più che per-
fetto **T** i fiaa **T** i fiaa

Tu stava e era fato **T** i fiaa

Fururo **T** i fiaa

Tu starai **T** i fiaa

Tempo presente **T** i fiaa

Terza Persona **T** i fiaa

Quello fia a Venezia **T** i fiaa

Tempo imperfetto **T** i fiaa

Quello stava **T** i fiaa

Tempo perfetto **T** i fiaa

Questo fia, & è fato **T** i fiaa

Tempo presente più
che perfetto **T** i fiaa

Quello stava e era fato **T** i fiaa

Tempo futuro **T** i fiaa

Quello farà **T** i fiaa

Di numero plurale ten-
corrente **T** i fiaa

Non fiam a Venezia **T** i fiaa

Voi siete a Venezia **T** i fiaa

Oggi sono a Venezia **T** i fiaa

Tempo passato **T** i fiaa

Nella vano **T** i fiaa

Intervale **T** i fiaa

Che il l'avan **T** i fiaa

Sottriamo **T** i fiaa

Intervale **T** i fiaa

FRAZIONI

17. tLANO

Voi stavate, e eravate **V**i fiaa e biffi fiaa

Quelli stavano e erano **Oni** fiaa e biffi fiaa

Batti **B**atti

Fiume **R**umeno

Noi fiammo **N**oii

Voi farete **V**oii

Quelli faranno **Q**uelli

per cominciare **P**er comenjare

Va tu, che vaga quei **V**a tu, che vaga quei

altro **A**ltro

Per chiamarsi **P**er chiamarsi

Pietro, Paolo, Andrea **P**ietro, Paolo, Andre

siano a boddano **S**anoz a boddano

Za 2 **Z**a 2

Vechie lucide **V**echie lucide

Per obbedire volentiera **Z**a potih fiai zdebe vo-

vagho, vegno adesso **Z**ye g'ni dohodin Sad

Za zemni **Z**za zemni

Idolo volute che fia d'ezem oto die nistim

che veniro the vona **C**he veniro the vona

che trovano che aqua-
faro che evra ogni

here a questo mondo **E**sta d'abio da obo-

poiche andaro in Pa-**m**mu fiai pia da obo-

radis, fe faro, do-

ne opere per darrei **D**o de Gribi d'ebi u-

cida di Dio arha **D**o

to **T**o

Obligar **O**bligar

Iddio vuol che fiam **I**ddio vuol che fiam

buoni Cribani, **b**uoni Cribani,

che facciamo il bene **f**ala tutto

guardando ci del male **g**uardando ci del male

Voi **V**oi

HARVATSKI

Io che tu vadi a scolla
per imparar la la-
prenza

Superiori comandano, Starcine zapucu daju

che andiamo in guerra da dyemo il voisku
Paton vuoi che femo Gospodar hocke da cni-

la Yella perché è
buon vento in favore
Santa Madre Chiesa co-

manda a ogni Chiesa-
no che debba ascoltar
La Media ogni feladu

picciotto non essendo
impedito con legiti-
mo impedimento

Starcine zapucu daju
da dyemo il voisku
Gospodar hocke da cni-

la Yella perché è
buon vento in favore
Santa Madre Chiesa co-

manda a ogni Chiesa-
no che debba ascoltar
La Media ogni feladu

picciotto non essendo
impedito con legiti-
mo impedimento

Takove istina i takobu-
ländza fempresam
porenecijo e kafuz
Santissima Madre
 Vergine Maria con

tutti Santi quantifono
nisi Regni Cielo;
Amen.

Penalti, Koy iefi və nebbeli.

I Svetiime tuove,

Prid i Kragestuovo tuove,
Bridi voglia tuova, Kako na nebbi ta-

ko na zemeli,
Krib na fuggitari davanga danas,
i odplasti na dege nafce, ako i mi

odpuschamo duxnikom nascim;
6) ne uuedi nas u' napas;

7) Da oslohodi na odazia; Amen.

A V E M A R I A

V Drama Mario; milotti puuna Grospo-
dim Robo; Blagosloviticiatnicu
xenami. I blagoslovilien pild utrbe-
tuove JECU; Srta Maria mynko
Boxya moli za nas gi ciprhe, dala i
u' umne smarti nacca; Amen.

C R E D O

V Iravend Bogha Orca fuengen chie-
ga stocore gla nebbi, i
2) I di fukata; Sina gregona yedinega
Golbedina naiccega; Yra

3) Koyi b'zact od Duhu Sutoga; Yra

4) Mati Due; 5) Mucen pod Pontom Pilom, pi e pet,

matan, i prokogn bi.

6) Uzaydeca nebbela, fidji nauecum gr-
Otja sremogoga.

Otja sremogoga.

PA.

1. Od Tidatina prij sediti xne, i mire
 2. Virina u Dista Suceoga
 3. Sveta Carpna Autolgensku; Kuetchop
 chini
 4. Odpaščevje g. Ihou
 5. Puti vskazanjuye
 6. Xuer wežgvi, Amur.

A Rappresentazion della Passio del Si-
 gnor
 piano della Madonna
 Scrittura Criſtiana del Reſtermir.
 Giardua, cioè Testamento Vecchio, e Nuovo,
 e delle ſete Era del Mondo.
 Li ſette Salmi di Davide.
 Evangelio di San Giovanni
 Lavato
 Dueſe Orazioni, e Divozioni
 Ifforia di Oliva
 Historia di Filomena
 Historia della Vita di Giufeppe Figlio di Giacob
 Libro non mai più ſampato
 Malta
 Cifra
 Šarabba con diverfe Canzonette
 Šperchio di Confeſſione
 Šilatio per li purelli
 Litanie della Madonna
 Caſzonetta del Torcure
 Vita di S. Mařia Magdalena
 Dizonatio italiano, Latino, Mifilo
 Roſario della Madonna
 Gittre di Vienna, e la ſua liberaſtene
 Libro dell'Inferno
 Libro detto Eudin, che coſcind la pieta di Eu-
 da.

P I N E.

BOUTIUS VO

BLAXENE DIVICZE

MARIE OD ROKARIA

Uročenje del Condola

Narodne Atadele Donne cafe, del Pater

in S. M. Simoni, David, i cualre uice

in Rame, a + Međi, in foglio

tre in L'ibruo

Dess. Compozicione Nova

Salmo, salmo David del P. Georgij

Concerto de Ag. oizant per ben motore in

grazia u Dio, d. D. Luca Terzić.

Duetto de 2. Confessori,

ust. N. i. M.

Obra L'arie Glabauj

Duetto grande del Bellarmino

Vr. ob. 17.0. puer Gesu Crifo

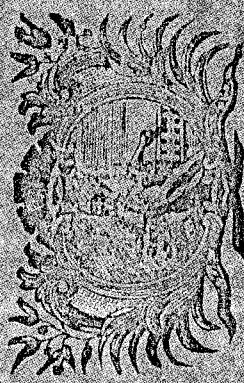
in dijoni Verme

Matz magnific, i prigimata putoch uze-
da grifniks. Cetija dilatana, koi-
su govorili Rokaria, Banica, i politi-
ci poljegege Marija Božje, i otazuje
S. Rokaria, i druge izvagane i c-
cie kengiak, i sacerdo uze kengi-
z, i hajnici Bogozdržani Divice Marije.

P O

Ježovna Redonika S. O. Franza Ška.

Prikazan, i po veličenju istojo Divice
Mari, od Rokaria.

U MILECZI M DCCLX.
P. Dominika Loris.
S. Dupliciterum Transfons.

Zvanik talijansko-hrvatski, 1737, str. 24 (desno je naslovna strana
slijedeće knjige allegata, iz 1760)